

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S.D.P.B.

Coll. No. 37

Title VEDI NIRMANA.

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 37

Subject :

Title : Vedipriyama

Author : _____

Scribe : _____

Date of the work : _____

Date of the Ms. : _____

Place of the work : _____

Place of the Ms. : _____

Size : 11" x 5.2"

Extent : 4 vol.

Language : Sanskrit

Script : Devanagari

Remarks : Cont. confirmed.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ नाकांतरगतानौ यस्मिन् हं दृश्यते रतः ॥ प्रथमतः प्रमाणा
नां यस्मिन् रेणुः प्रचकते ॥ १ ॥ यस्मिन् रेणुवस्तु विज्ञेयो येषु रेणुः परमाणवः ॥ यस्मिन् रेणुव
स्तु ते ह्यष्टौ रेणुस्तु स स्मृतः ॥ २ ॥ रपरणवस्तु ते ह्यष्टौ बाह्यान्तस्मृतं बुधैः ॥ बाह्या
॥ ज्ञात्यष्टलिङ्गा तु यस्मादिष्टाष्टकं स्मृतं ॥ ३ ॥ अष्टौ यस्मात्प्रकुरं गुलं तु यवाष्ट
कं ॥ द्वादशांगुलमात्रस्तु वितस्तीः संप्रकीर्तितः ॥ ४ ॥ अंगुष्ठस्य प्रादेशि त्या व्यासः
प्रादेश उच्यते ॥ ताऽस्मृतो मध्यमायागो कर्णश्चाप्यनामयः ॥ ५ ॥ रतिस्वंगुलप
वालि विज्ञेयस्त्वेकविंशतिः ॥ अरतिरकनिष्ठः स शोडशांशवियुकरः ॥ ६ ॥ चावोरि
विंशतिश्चैव हस्तः स्यादंगुलानितुः ॥ किष्कः स्मृतो द्विरतिस्तु द्विचत्वारिंशदंगुलः ॥ ७
॥ पल्ववत्यंगुलैश्चैव धनुर्दंडप्रकीर्तितः ॥ धनुर्दंडयुगं नाडिः ज्ञेया द्वौ ते यवांगुलैः ॥

धनुषां त्रिंशतां नक्षत्रमाहुः संख्याविदोऽननाः॥ धनुसहस्रे द्वे चापि गव्यतिरुपदिश्यते॥ १०॥
 अष्टौ धनुः सहस्राणि योऽनंतं प्रकीर्तितं॥ ११॥ नक्षत्राणि वाराणामनुकूलेषु ते
 हनि॥ ततोऽनन्तमितलेषु द्वे तुषांगारविवर्जिते॥ १२॥ पुण्याहं वाचयित्वा तु मंडपं च
 येषु न॥ तत्र तत्र मिपरि हेतवास्तु हानविशगरदः॥ १३॥ स्फुटिता च सशल्या च वल्मीकरा
 हिली तथा॥ दूरतः परिवर्ज्यतिः कर्तुरायुधेनापरा॥ १४॥ रश्मिकोणेषु वासावकर्तुः श्रीका
 मुनिश्चितं॥ पूर्वज्जवाहृदी करीवरदा चोत्तरप्लवा॥ १५॥ शेषकाष्ठाप्लवा त्रिमिधेनायुर्गृहि
 नाशिनी॥ ब्राह्मणी घृतगंधास्याह्नयारसगंधिका॥ १६॥ हारगंधा तवेद्वेद्याश्च द्वा
 विट्गंधिनी हितिः॥ बाह्यणी तः कुशोपेता ह्नयारसकुंडा॥ १७॥ कुशकाष्ठा कुंडा
 वैश्याश्च द्वा सर्वट्टा कुंडा॥ सितापीता तपारक्तकृष्णवर्णसमन्विता॥ १८॥ स्थिरा द
 का दृष्टा स्तिग्धा त्रिमिः सर्वसुखावहा॥ इति स्पृशेद्विकाले यावद्विस्पृशा हि मागमे॥ १९॥

वषसि चोत्तरयस्पृशसि शुभापरिकीर्तिता॥ सुंदरीणां रतिर्यत्र पुरुषैः सह सत्तमैः॥ २०॥
 काश्मीरचंदनामोदकप्ररगगरुगंधिनी॥ कर्माद्योत्पल्लवगंधा च त्रिचंपकगंधिनी॥ २१॥
 पट्टा मध्विका गंधानां गणकेसरगंधिनी॥ दक्षिणी राज्यगंधा च मदिरासर्वगंधिनी॥ २२॥
 सुगंधिव्रीहिगंधा च शुभ्रगंधा युता तु या॥ सर्वेषामेव वर्णानां त्रिमिः साधारणी मता॥ २३॥
 कुसुमप्रकरसद्वयस्नानम्लानि मृच्छति॥ न निर्वर्तत पादोपस्तोय इति घ्नन्तीर्यति॥ २४॥
 मधुरा च कषाया च आम्ला च कटुकताया॥ कुर्यात्तैस्तथा कुर्यात्तैस्तथा च त्रिभुजा च संवृते॥ २५॥
 वितस्तिमात्रविस्तारं निर्माय विवरं तु वि॥ निक्षिपेत्ताम्रदस्तस्मिंस्तस्मिंश्चिष्टा सुशोभनं॥ २६॥
 समासु मध्यमविद्यानस्तत्त्वममुच्यते॥ परीक्ष्येत्प्रयत्नेन नयकान् त्रिमिकनीयसी॥ २७॥
 अंगारतुषकेणादिहीनं च वातुषैर्कृतं तलं॥ खन्यमाने यदा कुण्डे पाषाणः प्राप्यते यदि॥ २८॥
 तदा ममृत्यवे वासि केशांगारैर्धनं रुच्यः॥ तस्मिन्नाच त्रयं प्रोक्तं तुषैः प्रोक्तादरिद्रते॥ २९॥

प्रसादरंजकालेतुष्टदादौ च विशेषतः ॥ शल्योऽप्यारस्तु कर्तव्यो यदि बद्धुः न मात्मनः ॥ २८ ॥ प्रा-
 सादरं जकालेतुष्टदंगं स्पृशते पुमान् ॥ वास्तुदेहं दृष्ट्वा तत्र शल्यं दद्याद्वि चक्षुराः ॥ २९ ॥ कं-
 यति शिरः पुंसि शिरशाल्यं समुद्धरेत् ॥ शल्यं तत्रास्थि विज्ञेयं रक्तममानकरत्रये ॥ ३० ॥ अ-
 जिदाहश्च चरणे धनं दानिश्च ज्ञायते ॥ यत्नेनोत्पाटयेच्छल्यं यदि बद्धुः न मात्मनः ॥ ३१ ॥ बाहु-
 कंदूयमानेतु निदिशेत् शोथं हृष्टं खला ॥ हस्तद्वयेन संतिष्ठेच्चक्षुरांगदितंतव ॥ ३२ ॥ सामि-
 नो मेरुगं विधाद्वि देशगमनं तथा ॥ यत्नेनोत्पाटयेच्छल्यं यदि बद्धुः न मात्मनः ॥ ३३ ॥ ऊरु कं-
 दूयमानेतु कस्य शल्यं विनिदिशेत् ॥ हस्तेनैकेन संतिष्ठेच्चक्षुरांगदितंतव ॥ ३४ ॥ अ-
 ति च त्रवे द्वाय विरोगं दानिश्च ज्ञायते ॥ हस्तौ कंदूयमानेतु कं कालं च निविदिशेत् ॥ ३५ ॥
 हस्तत्रयेन संतिष्ठेच्चक्षुरांगदितंतव ॥ अजिदाहश्च रोगश्च स शल्यमरणं तवेत् ॥ ३६ ॥ पृ-
 ष्ठे कंदूयमाने च बहु शल्यं विनिदिशेत् ॥ साहसं तेन संतिष्ठेत् नात्र काया विचारणे ॥ ३७ ॥

सामिना शोचते तत्राप्यातो यत्ने सती ॥ पादौ कंदूयमानेतु अस्थि शल्यं विनिदिशेत् ॥ ३८ ॥
 साहसं तेन संतिष्ठेत् नात्र काया विचारण ॥ जो नाशो रातं दं दं श्वसस्य दानिश्च ज्ञायते ॥ ३९ ॥
 कक्षौ कंदूयमानेतु तत्र शल्यं विनिदिशेत् ॥ हस्तद्वीतयमानेतु कं कालं दितंतव ॥ ४० ॥
 तुजगदं शस्तत्र स्यात्तस्माच्छल्यं समुद्धरेत् ॥ तानु कंदूयमानेतु तस्मिन् तत्र विनिदिशेत् ॥ ४१ ॥
 हस्तद्वयेन संतिष्ठेच्चक्षुरांगदितंतव ॥ अजिदाहो मेन स्यात्पक्षेः शङ्खं रक्तमातिव ॥ ४२ ॥
 करे त्येवं विषं कर्म तस्मात्तवे समुद्धरेत् ॥ गोष्ठं गं पितमंडकः शिरवश्चुक्तिश्च कक्षपः ॥ ४३ ॥
 शंखश्च प्रशस्तः स्युयाश्च रत्नस्य ज्ञातयः ॥ अंगारं वै तुषकं शमस्थि शल्यं विचारयेत् ॥ ४४ ॥
 वास्तुदेहं ज्ञानं ॥ तानुनी कपराशक्रे दिशि वातं दत्ताश्रयोः ॥ पेयापादपुटीरौ श्यां शिरौ
 स्य हृदयं जलि ॥ ४५ ॥ विस्तारं ज्ञानात्र लिख्यते ॥ त्रिमितो यसमां रत्नवादपणोदर
 सनिता ॥ ४६ ॥ सुकाष्ठपट्टी चतुरंगुलौ द्वाहस्तायतामंगुलं विस्तृतां च ॥ रुवांतरं लघु

लंबकाष्ठंततस्ततः पूरय सन्मृदाकुरु ॥ ४९ ॥ कृत्तिकाप्रवणः पुष्यश्चित्रास्वात्योर्ध्वदंतरं ॥
 एतस्माच्च आदिशोरुपयुगमाश्रौदितेपुरा ॥ ५० ॥ उष्योहस्तमानं स्यात्सुसमचसुशो न
 न ॥ मंडपांतरं मुहूर्त्य कर्त्तव्यं मंडपांतरं ॥ धर्मेषु वै श्येषु मंडपे नो न्यवेश्य मनु ॥ वृ
 षंतुरंगशाखायांगोशाखगोकुलेषु च ॥ ५१ ॥ कनीयान्दशहस्तः स्यान्मध्यमोद्वाद
 शोमितः ॥ दशद्वादशहस्तौ चेद्विद्विहृत्ततः क्रमात् ॥ ५२ ॥ विंशद्वस्तप्रमाणेन मं
 डपं कुडमेव वा ॥ तथाष्टादशहस्तेन कलाहस्तेन वा पुनः ॥ ५३ ॥ कनिष्ठे द्विकरंदारं
 चतुरंगुलवृद्धितः ॥ त्रिजागमं डपं च त्वामध्यजागस्तु वेदिका ॥ ५४ ॥ हस्त
 मानं तडसे च चतुरस्रसमंततः ॥ वेदिचतुर्विधा प्रोक्ता चतुस्त्रा च पश्चिनी ॥
 ५५ ॥ श्रीधरीशसर्वतो नद्रा ४ दीक्षास्तपनयादिषु ॥ चतुरस्रा चतुष्कोणा वेदिस
 व फलप्रदा ॥ ५६ ॥ तडागादिप्रतिष्ठाया पश्चिनी पद्मसन्निता ॥ विवाहे श्रीधरी

वेदी विंशत्यस्रसमन्विता ॥ दर्पणोदरसंकाशानि नोत्तविवर्तिते ॥ स्तंभानेव
 च संस्थाप्य संतदा दशकंपुनः ॥ बाधेषु क्तप्रकारेण दद्यात्तत्र विजागत ॥ षो
 ऽशस्तं तसंयुक्तचत्वारस्तपुमध्यमाः ॥ ५७ ॥ पंचमांशान्यसे दूभौ सर्वसाधारणा
 मतः ॥ कटैर्नारीदलैर्वापि पद्मैर्वापि वेद्युग्मिः ॥ आढ्याय मंडपाः सर्वे द्वारवर्जिते स
 र्वतः ॥ कटैर्द्विस्तु संछाद्य विजयाद्यास्तु मंडपा ॥ ५८ ॥ दर्पणेश्वामरे घटैः संजाव
 ये वित्प्रयेत् ॥ देवास्तारणरूपेण संस्थिता यद्मंडपे ॥ ५९ ॥ विघ्नविघ्नसनाया
 यस्करणाया चरस्य च ॥ न्यसेत्यग्रे धर्मैर्द्व्यातु याम्या चोडुंबरंतथा ॥ ६० ॥ वा
 रुण्यापिष्पलं चैव कौर्वयं प्लवङ्गं न्यसेत् ॥ अश्वत्थोडुंबरश्च बटश्च गवस्तु
 निच ॥ मंडपस्य प्रतिदिशं द्वायेतानि कारयेत् ॥ अत्रावेये कमेवैषां सार्व
 रासु निवेशयेत् ॥ सर्वतो वेशमीतं ब्रूवादि रात्यतमेन वै ॥ पंचहस्तप्रमाणा

स्तैर्विस्तरेण दिहस्तका ॥ षडंगुला निवृद्धाश्च सप्तहस्ता तथोत्तमे ॥ तिर्यक्फलकम्
न स्यात्तस्मान्नानामेव मानम् ॥ आप्तयेयामध्यमांगे च पदिकायां त्रिशूलक ॥ श्रुते
न चिह्निता कायादिरङ्गारवास्तुमस्तके ॥ श्रुतं न वांगुलं देर्घ्यं तुरीयां शोभनं विस्मृतिः ॥
रुतुर्वै मध्यमं शृङ्गं किंचिद्वक्त्रं पञ्चयोः ॥ पथमंतस्मात्पथात्तं ह्यंगुलं रोपयेत्तथा ॥
शेषाणां ह्यंगुलाहृदि वै शृङ्गं गुलहृदि ॥ ८१ ॥ मस्तके द्वादशौ शोभनं च चक्रं
दीर्घं ॥ प्रागादि क्रमयोगेन न्यसेत्तेषां स्वदा रुतु ॥ ८२ ॥ पञ्चमी रोत्यसेद्दूरी सर्व
साधारणो विधिः ॥ चतुर्ध्वजभाषायां वितानैः कपशो नित्यं ॥ ८३ ॥